УДК 336.71

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗАГРОЗИ БАНКІВСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ В УКРАЇНІ

А. Сидоренко, група ФС-21
Н. Іщенко, канд. екон. наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет

Банківська система України в сучасних умовах відіграє ключову роль у стабільності національної економіки. Безпека банківської діяльності стала першочерговим завданням як для держави, так і для фінансових установ. З огляду на постійні внутрішні та зовнішні загрози, питання банківської безпеки є особливо актуальним.

Сучасний стан банківської системи України характеризується наступними тенденціями:

1. Стабілізація після кризового періоду:

- кількість банків зменшилася з понад 180 в 2014 році до менш ніж 70 в 2023 році шляхом виведення з ринку неплатоспроможних або фіктивних установ;
- посилення вимог до прозорості структури власності та походження капіталу, що сприяло зменшенню впливу олігархічних інтересів та офшорних схем;
- зміцнення банківської капіталізації та ліквідності банків шляхом запровадження міжнародних стандартів оцінки активів (AQR) та вимог до нормативного капіталу.

2. Цифровізація банківських сервісів. Протягом останнього десятиріччя відбувалася активна цифровізація банківської сфери, а саме через: мобільні додатки для дистанційного управління рахунками, кредитами, депозитами; електронні платіжні послуги, враховуючи P2P-перекази, Apple Pay/Google Pay, QR-платежі; онлайн-ідентифікацію та відкриття рахунків. Все це стало можливим завдяки е-сервісам держави (зокрема, через «Дію»).

3. Регуляторне реформування та міжнародна інтеграція. Національний банк України протягом останніх років значно посилив регуляторні вимоги до банків, шляхом: капіталізації та стрес-тестування відповідно до принципів Basel III, впровадження ризик-орієнтованого нагляду, зосередженого на оцінці корпоративного управління, управління ризиками та операційної безпеки і поглиблення заходів із протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (AML/CFT) згідно з рекомендаціями FATF (Financial Action Task Force) [1].

Отже, основними загрозами банківській безпеці в Україні є:

1. Кіберзагрози:

- хакерські атаки. Останнім часом банки стають ціллю для DDoS-атак, фішингу, кібершантажу, несанкціонованого доступу до платіжних систем. Незважаючи на значну активізацію дій НБУ та комерційних банків щодо посилення кібербезпеки, значна частина фінансових установ в Україні досі демонструє недостатній рівень захисту від кібератак;
- недостатній рівень кіберзахисту. В сучасних умовах не всі банки мають відповідну IT-інфраструктуру, здатну протистояти теперішнім атакам; часто використовуються застарілі програмні засоби або регулярно не оновлюються безпекові системи.

2. Внутрішні загрози (шахрайство та зловживання):

- фрод та махінації персоналу. Співробітники банку можуть бути джерелом витоку даних або учасниками злочинних схем, а саме шляхом: неправомірного доступу до рахунків клієнтів, викрадення або продажу особистих і платіжних даних, зловживання службовим становищем, а також участь у злочинних схемах. Найбільш поширеними є випадки видачі кредитів на підставних осіб, коли співробітники банку навмисно фальсифікують документи або нехтують процедурами перевірки;
- корупційні ризики. Недостатній контроль наглядових органів або змови з позичальниками.

3. Геополітичні ризики та війна:

- російська агресія. Повномасштабне вторгнення РФ у 2022 році створило значні загрози для банківського сектору, а саме: фізичне руйнування інфраструктури, втрата активів на тимчасово окупованих територіях, посилення ризиків неплатоспроможності;
- санкції та економічні обмеження. Частина міжнародних фінансових потоків для українських банків виявилась заблокованою або ускладненою.

4. Економічні та фінансові загрози:

- інфляція та нестабільність валютного курсу. В сучасних умовах девальвація гривні та інфляційні процеси негативно впливають на платоспроможність громадян, а також відбувається зростання кредитних ризиків;
- нестабільність депозитної бази. В умовах нестабільного розвитку економіки загострюється ситуація та спостерігається відтік грошей з банків, що ставить під загрозу ліквідність.

Таким чином, банківська безпека в Україні - це багатогранне поняття, яке охоплює технологічні та соціально-економічні аспекти. В умовах війни, глобальних кіберзагроз та економічної нестабільності Україна має зосередити зусилля на розробці сучасних систем захисту, збільшенні прозорості та зміцненні довіри до фінансових установ. Ефективна банківська безпека – це гарантія економічної стабільності та відбудови держави в післявоєнний період.

Список літератури

1. Національний банк України: Офіційний веб–сайт. URL: https://bank.gov.ua/ .
2. Маслій О.А. Загрози банківській безпеці України в умовах цифровізації. Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків : матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф., 19 листоп. 2020 р. Черкаси : ЧНІІ УБС, 2020. С. 61-63. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/9992/1/Маслій%20О.А._Міжнар.%20Черкаси_Унів.банків.справи_2020.pdf